

PILINSZKY JÁNOS**Az önmegvetéstől az alázatig**

H. Hesse Der Steppenwolf című híres regényét olvasom. Igazi nagy regény, valójában rólam szól, ahogy a nagy művekben valamilyen formában mindig önmagunkra ismerünk. A regény hősének főbetegsége a jogos és könyörtelen önmegvetés, amin egyáltalán nem enyhít az, hogy a „beteges” büntudat a depresszió első számú tünete. A depressziós önmegvetése bizonyos értelemben mindig jogos, kórossá makacssága teszi. Létezik hát bűnös büntudat? Formáját tekintve azt hiszem, igen, s ezen mit sem változtat, ha bűnös büntudat helyett kóros, beteges büntudatról beszélünk. Hesse főhőse mindenkivel szemben elnéző és megbocsátó, ami enyhíti ugyan helyzetét, de még mindig véghetetlen távolságban áll attól a megértő és mindenkinek megbocsátó erénytől, amelyet evangéliumi értelemben alázatnak nevezünk.

Ugyan miért? Mi hiányzik az ilyen már-már heroikus önmegvetésből, ha egyszer – híven a jézusi parancshoz – az önmegvetés poklában forgolódó lélek senki fölött a világon nem ítélkezik – kivéve önmagát. Az ilyenfajta magatartásból – ha jogos, ha nem – azt hiszem, elsősorban a remény hiányzik. Az önmegvetőnek el kell hinnie, hogy ő is megváltható, hogy az ő szenvedései sincsenek hiába, hogy még az ő pokoli meghasonlottságánál is nagyobb ez a boldog egység az Atyában, amelyre Jézus mindannyiunkat meghívott. Ilyen értelemben az önmegvető kegyelmi helyzetben van. Ha elfogadja, hogy remélhet, automatikusan mindenki üdvözülésének a reményét fogadja el, és szíve a kétségbeesés magánzárkájából egyenesen és minden átmenet nélkül szabadul ki az egyetemes reménység tágasságába.

Igen, a remény oszthatatlan. És az oszthatatlan remény talán egyik legfőbb tanítómestere az alázatnak. Ami fordítva is igaz: az alázatos szív senkit, egyetlen élő se rekeszthet ki a bárányok sorából, még önmagát, a farkast se. Ezért hangsúlyozza Jézus oly messzemenően minden ítélkezés ördögi természetét. Az öngyűlölő látszatra még a mások felett ítélkezőnél is messzebb áll az oszthatatlan remény országától. Ez azonban csakugyan látszat. Az ítélkező ugyanis az igazság misszionáriusának érzi magát, ami nagyon megnehezíti megtérését. Az önmegvető azonban a kegyelem első érintésére boldogan szabadul poklából.